

Cuprins

Abrevieri	5
Argument	7
Capitolul I. Considerații introductive	13
1.1. Prezentarea <i>ad litteram</i> a reglementărilor care tratează instituția.....	13
1.1.1. Codul civil din 1864.....	13
1.1.2. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil	26
1.2. Formele clasice de existență a liberalităților – origine și evoluție.....	45
1.3. Donația – liberalitate între vii.....	50
Capitolul II. Locul donației între actele cu titlu gratuit	60
2.1. Caracterizarea contractului de donație	60
2.1.1. Trăsăturile juridice ale contractului de donație	60
2.1.2. Irevocabilitatea specifică a donației	79
2.1.3. Excepțiile de la principiul solemnității donației.....	88
2.1.4. Particularități privind formarea contractului de donație	96
2.2. Delimitarea donației de alte acte juridice	118
2.2.1. Contractul de sponsorizare	119
2.2.2. Mecenatul.....	125
2.2.3. Clauza de preciput.....	127
Capitolul III. Considerații de natură procesuală	132
3.1. Efectele contractului de donație	132
3.1.1. Efectele între părți	132
3.1.2. Efectele față de terți.....	134

3.2. Cauzele de revocare a donației.....	135
3.2.1. Revocarea donațiilor între soți	135
3.2.2. Revocarea donației pentru neexecutarea sarcinii	143
3.2.3. Revocarea donației pentru ingraturdine	147
3.3. Reducțiunea liberalităților excesive.....	160
3.4. Raportul donațiilor.....	170
Capitolul IV. Elemente conclusive	183
Capitolul V. Jurisprudență națională.....	187
Bibliografie	211

Lucia Uță

CONTRACTUL DE DONAȚIE

COLECȚIA NOUL COD CIVIL

Colecție coordonată de **Rodica CONSTANTINOVICI**

Colecția *Noul Cod civil* a fost inițiată de Editura Universul Juridic în colaborare cu dl avocat Bogdan IONESCU, care a coordonat apariția primelor patru titluri din Colecție.

UȚĂ, LUCIA

- **Studii:** doctor în drept, teza de doctorat „Proprietatea periodică dintr-o nouă perspectivă privind funcția socială a dreptului de proprietate”, Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, 2010; absolventă a Facultății de Drept, Universitatea din București, 1994.
- **Activitate profesională:** judecător la Curtea de Apel București, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale (din anul 2007); cadru didactic la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Facultatea de Științe Juridice și Administrative (2004-2014); cercetător științific asociat la Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.
- **Activitate științifică:** autor a numeroase studii și articole publicate în Revista de drept comercial, Curierul judiciar, Revista română de jurisprudență etc.; coordonator al rubricii de Dreptul muncii și securității sociale din Revista română de jurisprudență; autor și coautor de lucrări monografice, cursuri universitare, culegeri de practică judiciară, coduri adnotate, ca, de exemplu: **L. Uță**, *Contracte civile și comerciale. Curs pentru administrație publică*, Ed. Hamangiu, București, 2011; C. Jora, **L. Uță**, *Curs de drept civil pentru administrație publică. Elemente de teoria drepturilor reale și teoria generală a obligațiilor*, Ed. Pro Universitaria, București, 2010; C. Jora, **L. Uță**, *Drept civil. Curs de drepturi reale*, Ed. Lumina Lex, București, 2009; **L. Uță**, *Nulitatea actului juridic civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; **L. Uță**, *Contracte speciale în noul Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012; **L. Uță**, *Modalitățile dreptului de proprietate*, Ed. Universul Juridic, București, 2012; **L. Uță**, F. Rotaru, S. Cristescu, *Codul muncii adnotat. Legislație. Jurisprudență națională și comunitară. Doctrină și comentarii*, vol. I-II, Ed. Hamangiu, București, 2009.
- **Premii:** Premiul „Andrei Rădulescu” acordat de Uniunea Juriștilor și Fundația „Andrei Rădulescu” Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române pentru lucrarea *Noul Cod civil. Studii și comentarii*, coord. prof. univ. dr. Marilena Uliescu.

Lector univ. dr. Lucia Uță

CONTRACTUL DE DONAȚIE

Universul Juridic

București

-2014-

Abrevieri

alin.	alineat
<i>apud</i>	citat după
art.	articol
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
C. civ. anterior	Codul civil din 1864
CD	Culegere de decizii
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Strasbourg)
C. fam.	Codul familiei
C. pr. civ. 1865	Codul de procedură civilă din 1865
C. Ap.	Curtea de Apel
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizie
dec. civ.	decizia civilă
Dreptul	Revista „Dreptul” – serie nouă
ed.	ediția
Ed.	Editura
etc.	et caetera („și celelalte”)
hot.	hotărâre
<i>ibidem</i>	în același loc
Jud.	Judecătoria
LP	Revista „Legalitatea populară”
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
NCC	noul Cod civil
NCPC	noul Cod de procedură civilă
nr.	numărul
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată

p.	pagina
pp.	paginile
pct.	punctul
PR	Pandectele române – Repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație – serie nouă
RDC	Revista de drept comercial – serie nouă
RRD	Revista română de drept
RRDP	Revista română de drept privat
s. civ.	secția civilă
s. com.	secția comercială
s. civ. min. fam.	secția civilă, minori și familie
s. civ. propr. int.	secția civilă și de proprietate intelectuală
SCJ	Revista „Studii și cercetări juridice”
sent.	sentință
s.n.	sublinierea noastră
ș.a.	și alții (altele)
Trib.	Tribunalul
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vol.	volumul

Argument

Din perspectivă filosofică, conceptul de „proprietate” se află într-o strânsă legătură cu ideea de personalitate umană, fiind considerat o constantă, o permanență legată de om, ceea ce, în mod evident și inevitabil, conduce la concluzia perpetuității¹.

În sens larg, dreptul de proprietate desemnează drepturile reale în general ori chiar averea unei persoane, totalitatea bunurilor din patrimoniul acesteia².

Proprietatea se înfățișează ca având o esență deopotrivă economică și juridică, atâta vreme cât noțiunea poate avea atât o semnificație largă, de obiect al dreptului de proprietate (*proprietas, dominium*), cât și una restrânsă, de relație de apropiere, de relație socială care influențează în mod esențial existența umană, privită în toate laturile sale³. Definitorie pentru dreptul de proprietate este exercitarea de către proprietar în mod direct, nemijlocit și independent, a plenitudinii prerogativelor dreptului său asupra bunului – obiect al dreptului de proprietate.

Fundamentul puterilor individului cu privire la lucru, arată filosofii, trebuie înțeles ca expresie a ideii de libertate, privită ca

¹ I. Dogaru (coord.), *Drept civil. Ideea curgerii timpului și consecințele ei juridice*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 337.

² V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004, pp. 213-214.

³ În acest sens, G. Plastara observa că „economia politică se găsește cu dreptul într-un raport de-o așa natură, încât ea procură unele soluțiuni pe care dreptul trebuie să le sancționeze. Economia politică este știința bogățiilor. Prin bogăție se înțelege ori și ce obiect, pe care munca omului l-a făcut apt pentru satisfacerea unor trebuințe. Ceea ce se cheamă bogăție pentru economia politică devine bunuri sau drepturi pentru juriști. Bunurile sunt bogății numai atunci când legea le declară susceptibile de a fi apropiate sau de a trage din ele avantajile ce le poate produce. Într-un cuvânt, bunurile sunt bogății numai întrucât ele constituiesc obiectul unor drepturi exclusive”(G. Plastara, *Curs de drept civil român pus la curent cu noua legislație*, vol. II, Ed. Cartea Românească, pp. 121-122).

însușire fundamentală a omului¹, ca maxim al posibilităților de opțiune lăsate indivizilor.

Dreptul de proprietate, în accepțiunea lui cea mai largă, exprimă puterea suverană și absolută a proprietarului asupra bunului, exercitată fără intermedierea, fără intervenția terților între titularul dreptului și bunul ce formează obiectul dreptului său². Acesta se înfățișează, așadar, ca un drept total, deplin, întrucât proprietarul dispune de toate puterile asupra bunului³.

Caracterul absolut determină întinderea dreptului de proprietate, care conferă titularului său cea mai largă vocație asupra bunului. A considera dreptul de proprietate ca un drept absolut înseamnă a admite că dreptul de proprietate, spre deosebire de celelalte drepturi reale, este un drept deplin, complet, singurul care cuprinde toate cele trei atribute prin care legiuitorul a înțeles să-l definească⁴.

Potrivit prevederilor art. 555 din Legea nr. 287/2009 – Codul civil⁵ –, „proprietatea privată este dreptul titularului de a poseda,

¹ „Proprietatea este din toate drepturile cel mai vechi și cel mai universalmente recunoscut. Ea nu este însă, precum pretind mulți sofști, rezultatul unei convențiuni omenești sau al unei legi pozitive: principiul său îl aflăm în chiar natura omului și în necesitățile existenței sale. Proprietatea este dar un drept al omului în virtutea căruia el se bucură de pământul pe care îl cultivă, de productul muncii sale, și transmite aceste bunuri aceluia care vin după dânsul. Unde proprietatea nu este protejată, se poate zice că acolo nu mai există societate posibilă și reîncepe barbaria” (C. Eraclide, *Explicațiune teoretică și practică a Codicelui civil*, vol. I, Tipografia Curții, București, 1873, p. 388). Același autor atrăgea atenția asupra importanței organizării juridice a dreptului de proprietate și a instituirii unui sistem de garanții cu privire la acesta, subliniind însă că dreptul de proprietate, ca instituție a dreptului civil, nu trebuie confundat cu obiectul său, desemnat adesea prin noțiunea de „proprietate”. „Legea civilă – se arată în concluzie – dă garanția, însă industria omenească dă naștere proprietăților. Autoritatea publică nu face alta decât a proteja și a asigura fiecăruia facultatea de a se bucura și a dispune de proprietatea sa”.

² G. Mémeteau, *Droit des biens*, 2e éd., Ed. Paradigme, Orléans, 2003, p. 63.

³ E. Safta-Romano, *Dreptul de proprietate publică și privată în România*, Ed. Graphix, Iași, 1993, p. 23.

⁴ I. Rosetti-Bălănescu, O. Sachelarie, N.G. Nedelcu, *Principiile dreptului civil român*, Ed. de Stat, București, 1947, p. 179.

⁵ Publicat în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009; republicat în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege”.

Dreptul de proprietate conferă titularului prerogativa posesiei (*ius possidendi*), care, ca element de drept, exprimă apropierea și stăpânirea bunului¹, folosința (*ius utendi* și *ius fruendi*), adică posibilitatea de a utiliza bunul și de a-i culege fructele și, nu în ultimul rând, dispoziția (*ius abutendi*), posibilitatea de a dispune de bun, atât sub aspect material, cât și juridic, prin acte între vii ori *mortis causa*.

Proprietarul poate consuma substanța bunului, îl poate modifica, transforma sau distruge (dispoziția materială), ori poate încheia acte juridice de dispoziție, prin care să transmită dreptul său asupra bunului, în tot sau numai anumite atribute ale acestuia, cu titlu oneros sau cu titlu gratuit (dispoziția juridică)².

Dintr-o perspectivă în care dreptul de proprietate putea fi considerat liantul principalelor instituții de drept civil, așa cum s-a observat în doctrină, întregul Cod civil francez, precum și Codul civil român din 1864 au fost consacrate, direct sau indirect, exercitării dreptului de proprietate. Prin urmare, bunurile sunt privite ca „proprietăți”, drepturile sunt toate drepturi de proprietate și, totodată, proprietatea apare ca element constitutiv al persoanei, după cum, în egală măsură, determină în mod esențial relațiile acesteia cu terții³.

Meritul și originalitatea Codului civil francez, s-a arătat, a constat tocmai în reasezarea ordinii juridice civile, întemeiată pe redefinirea noțiunilor de bunuri și persoane, pe reformarea conceptuală a relației dintre ele, construită în jurul ideii de proprietate⁴. În acest context, dreptul de proprietate nu se reduce la prerogativele pe care titularul său le poate exercita asupra bunului,

¹ M. Uliescu, *Proprietatea privată. Dispoziții generale*, în M. Uliescu (coord.), *Noul Cod civil. Studii și comentarii. Vol. II. Cartea a III-a și Cartea a IV-a (art. 535-1163)*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 41.

² *Ibidem*, p. 42.

³ Fr. Zenati-Castaing, *La propriété, mécanisme fondamental du droit*, în *Revue trimestrielle de droit civil* nr. 3/2006, p. 445 și urm.

⁴ Fr. Terré, Ph. Simler, *Droit civil. Les biens*, 6e éd., Ed. Dalloz, 2002, p. 85.

ci apare ca o instituție fundamentală, cu un rol esențial nu numai pentru statutul persoanelor, ci și pentru viața juridică în general.

În spiritul inovator al Codului civil al lui Napoleon, instituții precum succesiunile, contractele, prescripția etc. au fost tratate ca moduri de dobândire a dreptului de proprietate¹.

Ilustrând această concepție, în Codul civil anterior, donația a fost reglementată în cuprinsul Cărții a III-a, „Despre diferite moduri prin care se dobândește proprietatea”, Titlul II, „Despre donațiuni între vii și despre testamente”, Capitolul III, „Despre donațiunile între vii”, organizat în două secțiuni: „Despre forma și efectele donațiunilor între vii” și „Despre cazurile în care donațiunile se pot revoca”.

Același titlu mai conținea două capitole, intitulate „Despre donațiunile făcute soților prin contractul de maritajiu” – Capitolul VI – și „Despre dispozițiile dintre soți, făcute sau în contractul de maritajiu sau în timpul maritajului” – Capitolul VII. În cea mai mare parte, prevederile acestor două capitole au devenit inaplicabile², ca urmare a abrogării Titlului IV din Cartea a III-a a Codului civil din 1864, „Despre contractul de căsătorie și despre drepturile respective ale soților”, prin art. 49 din Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice³.

În Codul civil în vigoare, sediul materiei este reprezentat de dispozițiile art. 1.011-1.033, alcătuind conținutul Capitolului II, „Donația”, din Titlul III, „Liberalitățile”, al Cărții a IV-a, „Despre moștenire și liberalități”, organizat în patru secțiuni privind „Încheierea contractului”, „Efectele donației”, „Revocarea donației”, precum și „Donațiile făcute viitorilor soți în vederea căsătoriei și donațiile între soți”.

Deși donația este un contract, legătura pe care o are cu materia succesiunilor a determinat reglementarea sa în contextul mai larg al liberalităților, ceea ce face nu doar posibilă, ci chiar necesară

¹ Fr. Zenati-Castaing, *op. cit.*, p. 446.

² *Codul civil*, ediție îngrijită de C. Bîrsan, V. Stoica și FLA. Baiaș, Ed. All, București, 1992.

³ Publicat în B. Of. nr. 9 din 31 ianuarie 1954.